

דרך חצובה בהרים מראש-פינה עד טבחה, בתוואי של הכביש של היום.³ והנה עוצרים אותנו פועלים שעבדו בכביש מגוייסים לצבא העבודה - "עמליה". הפועלים האלה אילצו אותנו להעמיס על העגלה שורשי סידריות -קראמות, שעקרו והכינו לשימוש הפרטי כחומר הסקה.

נסענו איתם עד מגידל הערבית, עד המחנה, שם פרקו את הקראמות ודרשו שנחזור ונביא עגלה נוספת. איכשהו הצלחנו להתחמק מהם והגענו למגדל ולנו שם.

מטרת הנסיעה למגדל היתה להשיג שם זון מיוחד של זרעי חיטה שסיפרו בשבחו.

אם היו לזה תוצאות בשדה או לאו, איני זוכר, אף אחד לא ידע אז אם זון מסויים יצליח או לא יצליח, ניסו כל מיני זנים שונים ומשונים.

בשלב מסויים של המלחמה החלו התורכים לאסוף חוטי תייל ופחים ריקים בישובי היהודים. פרקו גדרות ואספו כמויות של פחים.

לאיזה צורך? נאמר אז - כדי לסתום בחול את הסואץ. לא הייתי בסואץ ואיני יודע...

מה שאני יודע, שהובלתי ב"סוחרה" - עבודת כפייה - עגלות עמוסות תייל. העגלות הגיעו עד טבחה ומשם הועברו הפחים והתייל ב"מעונה" - סירת משא - לצמח.

בצמח נערכו ערימות ענקיות של תייל ושל פחים. (לקחתי פעם אתי בעגלה טרמפיסט. זה ישב על התייל, נרדם, ראשו נרכן והוא נדקר באפו). אם העבירו את כל זה לסואץ או לא העבירו, אינני יכול לומר. יתכן שהכל נשאר בצמח.

הארבה מצטרף למלחמה

קבוצות ארבה קטנות היו מופיעות מדי פעם מהמדבר, ידענו והכרנו זאת במשך השנים.

משהיתה מופיעה להקת ארבה היו מגייסים ילדים. הילדים היו מתופפים בפחים ומבריחים אותם מהשדות, והדבר קרה יותר מפעם אחת.

ב-1915 קרה משהו מיוחד. הארבה נע במחנות גדולים, מדרום הארץ לכיוון צפון, כשהוא משמיד בדרכו כל צמח. ידענו על ההתקדמות וציפינו בחרדה.